

Tilastollinen päättely III, kevät 2016
Laskuharjoitukset 3, palautus 11.4.2016 klo 23:55 mennessä kurssin
Moodle-sivulle.

Tehtävät 2-4 liittyvät luentomonisteen esimerkkeihin sivuilla 13 - 16.

1. Olkoon $X_1, X_2, \dots$ satunnaisvektoreista koostuva jono, joka on martingaalidifferenssi informaatiojoukon $\mathcal{F}_i$ suhteen. Merkitään $M_n = \sum_{i=1}^n X_i$ ja oletetaan, että $X_1 = 0$. Todista kurssimonisteen sivulla 12 mainittu tulos

$$\text{Cov}(M_n) = \sum_{i=1}^n \text{Cov}(X_i).$$

Vihje: $\text{Cov}(X) = \text{E}[(X - \text{E}(X))(X - \text{E}(X))']$

2. Tarkastellaan autoregressiivistä AR(1)-mallia, kun $\mathbf{y} = (y_1, y_2, \dots, y_n)$ on havaintovektori ja $\theta = (\phi, \sigma^2)$ on parametrivektori. Oletetaan luentomonisteen esimerkin tapaan, että y_0 on tunnettu vakio. Osoita, että yhteistiheysfunktio voidaan kirjoittaa muodossa

$$f_{\mathbf{Y}}(\mathbf{y}; \theta) = (2\pi\sigma^2)^{-n/2} \exp\left\{-\frac{1}{2\sigma^2} \sum_{i=1}^n (y_i - \phi y_{i-1})^2\right\}.$$

Vihje: Merkitään $\mathbf{Y}_n = (Y_1, \dots, Y_n)$. Etene induktiolla $n:n$ suhteen. Jos $f_{\mathbf{Y}_{n-1}}$ on jo löydetty, esitä $\mathbf{Y}_n = (\mathbf{Y}_{n-1}, Y_n)$ lineaarisena muunnoksena sv:sta $(\mathbf{Y}_{n-1}, \varepsilon_n)$, jossa $\mathbf{Y}_{n-1} \perp \varepsilon_n$ (tämän muunnoksen Jacobin determinantti on 1). Palauta mieleen todennäköisyyslaskennasta ytf:n muunnoskaava.

3. Muodosta edellisessä tehtävässä tarkastellulle mallille log-uskottavuusfunktio, pistemääräfunktio ja havaittu informaatiomatriisi. Ovatko parametrivektorin komponentit ortogonaalisia?
4. Olkoon

$$Y_i = Z_i \beta_i + \varepsilon_i, i = 1, \dots, N,$$

missä Z_j on $(n_j \times p)$ -ulotteinen (tunnettu) selittäjämatrisi, $\varepsilon_1, \dots, \varepsilon_N$ riippumattomia, $\varepsilon_i \sim N_{n_j}(0, \sigma^2 I_{n_j})$, $\sigma^2 > 0$. Oletetaan nyt, että p -ulotteiset kerroinvektorit β_j ovat satunnaisia ja niille pätee oletukset

- i) $\beta_i \sim N(\beta, \Sigma)$ kaikilla $i = 1, 2, \dots$
- ii) $\beta_i \perp \beta_j$ kaikilla $i \neq j$
- iii) $(\beta_1, \dots, \beta_N) \perp (\varepsilon_1, \dots, \varepsilon_N)$.

Johda satunnaisvektorin $\mathbf{Y} = (y_1, y_2, \dots, y_N)$ yhteistiheysfunktio.

Vihje: Mikä on $Z_i \beta_i$:n jakauma?